

Heeft het Concilie van Nicea de canoniek van de boeken van de Bijbel vastgesteld?

Alle ideeën hebben gevolgen. Een dergelijk idee met aanzienlijke gevolgen is de overtuiging dat het Concilie van Nicea (325 n.Chr.), onder gezag van de Romeinse keizer Constantijn, de Bijbel als canoniek verklaarde. Wordt de Bijbel verzonden door een groep bisschoppen die kozen welke boeken op te nemen? Komt de verdienste voor de legitimiteit van de Bijbel toe aan een Romeinse keizer? Nee, deze verzinsels zijn gebruikt om twijfel te zaaien over de geloofwaardigheid van de wettigheid van de Bijbel, in een poging het gezag van de Heilige Schrift te ondermijnen.

In zijn bestseller uit 2003, "De Da Vinci Code," plantte Dan Brown dit idee in onze cultuur, waardoor velen gingen geloven dat ofwel Constantijn ofwel Nicea de Bijbel als legitiem verklaarde. Maar Brown heeft dit verhaal niet bedacht; hij herhaalde het slechts in zijn roman. (Evenzo erkent de romanschrijver Daniel Silva in zijn nieuwste boek, "De Orde," in de voetnoot: "Er is geen twijfel dat christenen die geloven in de onfeilbaarheid van de Bijbel bezwaar zouden maken tegen mijn weergave van wie de evangeliën schreef en hoe deze zijn geschreven.")

Nicea en de wettigheid van de Bijbel historisch gezien. Er is geen historische basis voor het idee dat Nicea de Bijbel als legitiem verklaarde en dit verzond. Het boek "The Biblical Canon Lists from Early Christianity: Texts and Analysis" en ander vroeg bewijs tonen aan dat christenen het onderling oneens waren over de grenzen van de Bijbelse canon vóór en na Nicea. Bijvoorbeeld, zelfs Nicaanse vaders zoals Cyrillus van Jeruzalem (ca. 350 n.Chr.) en Athanasius van Alexandrië (ca. 367 n.Chr.) zijn het niet eens over de opname van het Boek Openbaring. Er is geen vroeg document van het Concilie, noch zijn er ooggetuigen (zoals Eusebius of Athanasius) die melding maken van een consensusbesluit om de Bijbel als legitiem te verklaren.

Jerome schreef, in de inleiding tot zijn Latijnse vertaling van de Brief van Judas, "Maar aangezien het Concilie van Nicea dit boek beschouwde als behorend tot de heilige teksten, heb ik ingestemd met uw verzoek." Duidt Jerome hier mogelijk op een officiële goedkeuring van de opname van de Brief van Judas in de canon van de Schrift? Dit is onwaarschijnlijk.

De vroege aanhangers van de Nicene Orthodoxie - van Athanasius tot Gregorius van Nazianzus tot Hilary van Poitiers tot Jerome zelf - namen de Brief van Judas niet op in hun canons. Als wat er in Nicea over de canoniek van Judas werd besloten was goedgekeurd, dan zouden deze vroege aanhangers het in hun canons hebben opgenomen. Maar dat deden ze niet. Jerome beschrijft eerder discussies waarin sommige van de Vaders de Brief van Judas mogelijk als een heilige tekst hebben genoemd. In ieder geval hebben deze discussies niet geleid tot een officiële beslissing over de canon van de Schrift. Het lijkt erop dat Jerome's uitspraak later verkeerd werd begrepen als zou Nicea de canoniek van de Brief van Judas hebben bevestigd, wat ons leidt tot de rest van deze zaak.

De Goddelijke en Canonieke Vaststelling van de Bijbelse Tekst.

De oorsprong van dit concept verschijnt in een laat-9e-eeuws Grieks manuscript, genaamd "Synodicon Vetus", dat beweert de beslissingen van de Griekse synodes tot die tijd samen te vatten. Andreas Darmasius bracht dit manuscript in de 16e eeuw van Monemvasia naar voren, en John Pappus bewerkte en publiceerde het in 1601 in Straatsburg. Het relevante gedeelte stelt: "Het Concilie verkondigde de canonieke en apocriefe boeken op de volgende manier: Ze plaatsten ze naast de goddelijke tafel in het huis van God, baden en smeekten de Heer dat de goddelijk geïnspireerde boeken op de tafel zouden worden geplaatst en de valse eronder, en zo gebeurde het." Volgens deze bron heeft de kerk de Bijbelse canon vastgesteld door een wonder dat plaatsvond in Nicea, waar de Heer ervoor zorgde dat de canonieke boeken op de tafel bleven, terwijl de apocriefe of valse boeken eronder werden gevonden.

Vanuit Pappus' editie van het "Synodicon Vetus" is dit citaat verspreid en geciteerd (soms alsof Pappus zelf het direct zei, en niet het Griekse manuscript dat hij bewerkte) totdat het zijn weg vond naar de werken van prominente denkers zoals Voltaire (1694-1778). In het derde deel van Voltaires Filosofisch Woordenboek, onder de titel "Concilies" (Deel Een), schrijft hij: Het was op deze manier dat de vaders van hetzelfde concilie de ware heilige boeken van de apocriefe onderscheidden. Nadat ze allemaal op het altaar waren geplaatst, vielen de apocriefe boeken vanzelf op de grond. In Sectie III voegt Voltaire toe: We hebben eerder vermeld dat op het Concilie van Nicea, waar de Vaders onzeker waren over welke van de boeken van het Oude en Nieuwe Testament goddelijk geïnspireerd waren en welke apocrief, ze allemaal op het altaar plaatsten, en de boeken die ze moesten afwijzen waren degenen die op de grond vielen.

Voltaire merkt eerder op dat Constantijn het concilie in Nicea bijeenriep, en de Vaders de canonieke boeken van de apocriefe onderscheidden door gebed en een wonder. De publicatie van Pappus' 1601 editie van het Synodicon Vetus - en de daaropvolgende citaten van het wonder van Nicea, in het bijzonder door Voltaire in zijn woordenboek - is de reden waarom Dan Brown de gebeurtenissen gedetailleerd beschrijft en waarom velen deze mythe blijven verspreiden.

Ondanks de verstoring die het moderne denken kan beïnvloeden als gevolg van het idee van Gods incarnatie en Zijn menswording, is het onweerlegbare feit dat de vroege volgelingen van Jezus hem als goddelijk zagen. Zelfs geleerden die niet geloven in Jezus' goddelijkheid erkennen dat degenen die het Nieuwe Testament schreven dit geloof omarmden. Dit feit lijkt echter op de een of andere manier verloren te zijn gegaan op Leigh Teabing, een van de irritante geleerden in Dan Browns boek "De Da Vinci Code." Teabing spreekt over het Concilie van Nicea, een oecumenische bijeenkomst van bisschoppen die ongeveer driehonderd jaar na Jezus' tijd werd gehouden, en beweert dat tot dat moment in de geschiedenis, Jezus door zijn volgelingen werd gezien als een menselijke profeet - een grote en krachtige man, maar slechts menselijk.

Er is geen discussie dat Jezus mens was. Echter, het idee dat Jezus' goddelijkheid werd uitgevonden op het Concilie van Nicea, zoals we in de volgende hoofdstukken willen verduidelijken, komt neer op niets meer dan een vreemde en onbekende speculatie.

In deze sectie zullen we zien dat de bisschoppen op het Concilie van Nicea geen nieuwe leer openbaarden toen ze bevestigden dat Jezus de Zoon van God is; in plaats daarvan legde het Concilie de betekenis bloot van een leer die diep geworteld is in eeuwenoude teksten. We

zullen deze teksten in de volgende hoofdstukken traceren, beginnend met de canonieke evangeliën.

Historische Achtergrond

Om de waarde van de vroegste christelijke getuigenissen over Jezus te waarderen, moeten we de Joodse omgeving begrijpen waarin deze getuigenissen naar voren kwamen. Joden in de eerste eeuw geloofden in strikt monotheïsme, en het hebben van een monotheïstisch geloof te midden van de harde Grieks-Romeinse cultuur die in polytheïsme geloofde, betekende een geloof hebben dat iemands leven domineerde en vaak op het spel zette. Minstens tweemaal daags zou elke vrome Jood het Shema reciteren, een tekst die begint met: "Hoor, Israël: de Heer, onze God, de Heer is één" (Deut. 6:4). Deze passage bevestigt niet alleen de uniciteit van God, maar impliceert ook dat Hij alleen het waard is om aanbeden te worden.

Richard Bauckham verdiept zich in dit geloof wanneer hij vraagt: "Wat onderscheidde God als de unieke realiteit van alle andere realiteiten, inclusief de wezens die de naties als goden aanbaden?" Het antwoord wordt herhaaldelijk gevonden te midden van de grote diversiteit van Joodse literatuur in de periode van de Tweede Tempel: de ware God, Jahweh, de God van Israël, alleen is de Schepper van alle dingen en de Soevereine en Unieke Heerser van alles. Met andere woorden, de aanbidding van Jahweh alleen was het kenmerkende kenmerk van het jodendom in de eerste eeuw.

Het christendom ontstond echter niet alleen in een omgeving van Joods monotheïsme, maar omarmde ook de monotheïstische overtuigingen van het jodendom. Het feit dat het christendom de intolerantie van het jodendom deelde voor elke aanspraak of hint op goddelijkheid die aan een persoon of entiteit anders dan de transcendente God alleen werd toegeschreven, is significant. In het licht van dit feit is het uitzonderlijk om enige aanwijzingen te vinden in vroeg-christelijke geschriften dat Jezus als goddelijk werd behandeld. Toch bieden de Evangeliën en veel van de geschriften van het Nieuwe Testament dergelijke aanwijzingen - en meer.

In dit hoofdstuk zal onze focus op de Evangeliën zijn. Er kan veel gezegd worden over deze documenten en de diverse, maar consistente beelden die ze van Jezus presenteren. Er zijn tientallen commentaren en boeken die discussies bevatten over specifieke passages in de Evangeliën die ofwel impliciet wijzen op Christus' goddelijkheid of Hem expliciet gelijkstellen met God. In plaats van die teksten te onderzoeken die doordringen in de Evangeliën van Mattheüs, Markus, Lukas en Johannes, zullen we fragmenten presenteren uit de prominente thema's van elke evangelieschrijver en twee krachtige scènes in de vroegste Evangeliën onderzoeken.

Hoe vormen de Evangeliën hun beelden van Jezus?

De auteurs van de Bijbel maakten vaak gebruik van een literaire techniek die bekend staat als "inclusio" om belangrijke thema's in hun geschriften te benadrukken. Deze methode "omkadert" een passage, hoofdstuk of boek door het te beginnen en te eindigen met hetzelfde woord, zin of idee. Dit was de manier van de auteur om het onderwerp te definiëren en de lezers te informeren dat alles tussen de openings- en sluitings"kaders" gelezen moet worden

in het licht van dat thema. Interessant is dat alle vier de Evangelieën dezelfde "inclusio"-techniek gebruiken.

Neem bijvoorbeeld het Evangelie van Markus, dat door de meeste geleerden wordt beschouwd als het vroegste van de vier Evangelieën en waarvan wordt gedacht dat het uiterlijk in de jaren 60 van de eerste eeuw is geschreven. (Zie Hoofdstuk Een: "Het Evangelie achter de Evangelieën" voor een discussie over de datering van de Evangelieën van Mattheüs, Markus en Lukas.) Markus opent zijn Evangelie met de woorden: "Het begin van het evangelie van Jezus Christus, de Zoon van God" (Markus 1:1). Vervolgens bereikt hij het hoogtepunt met de belijdenis van de Romeinse centurio die Jezus' kruisiging zag: "Waarlijk, deze man was de Zoon van God!" (Markus 15:39).

Zo wordt het "inclusio"-techniek omkaderd door de twee verwijzingen naar Jezus als de Zoon van God, wat impliceert dat alles tussen deze twee verwijzingen moet worden gelezen in het licht van het geloof dat Jezus niet slechts menselijk was. Van begin tot eind presenteert Markus Jezus als de unieke en enige Zoon van God. Het is belangrijk op te merken dat ondanks Markus' nadruk op Jezus' goddelijkheid, zijn Evangelie onthult dat Jezus' discipelen enigszins traag waren om Zijn ware identiteit te herkennen. Dit toont tenminste aan dat Markus niet probeerde zijn Evangelie theologisch te verfraaien; het lijkt erop dat hij werkelijk beperkt was door de daadwerkelijke geschiedenis.

Het aangrijpende moment in het Evangelie vindt plaats wanneer Jezus en Zijn volgelingen in een boot op het Meer van Galilea waren. Plotseling blies de wind en stegen de golven, waardoor de discipelen in paniek raakten. Toen werd Jezus wakker van Zijn slaap en beval de natuur stil en rustig te zijn. Op dat moment ontstond er een gemompel onder de discipelen: "Wie is deze? Zelfs de wind en de zee gehoorzamen Hem!" (Markus 4:41).

Deze vraag onthult de verwarring van de discipelen over Jezus' identiteit, terwijl het ook aangeeft dat Hij meer was dan alleen een menselijk wezen. Tegelijkertijd weerspiegelt de vraag de realiteit dat de discipelen de kwestie van Jezus' goddelijkheid niet gemakkelijk of snel omarmden. De reden hiervoor is duidelijk: ze waren monotheïstische Joden die toegewijd waren aan de aanbedding van de enige ware God, dus het zien van een menselijk wezen als gelijk aan God, inderdaad, als God Zelf, vormde een radicale verschuiving in het denken die enige tijd nodig had om zich binnen hen te vestigen. Desalniettemin gaf Markus belangrijke aanwijzingen voor Jezus' ware aard al vroeg, waarbij hij de lezer uitnodigde om dezelfde verkennende reis te ondernemen die de vroegste discipelen ervoeren.

Net als Markus heeft Lukas waarschijnlijk zijn Evangelie niet na de jaren 60 samengesteld, en net als Markus richt Lukas zich op Jezus' identiteit als de unieke Zoon van God. Hoewel Jezus' rol als de Messias waarschijnlijk de overhand had in Lukas' denken toen hij naar Jezus verwees als de Zoon van God, gebruikt Lukas de "Zoon van God"-inclusio om te verduidelijken dat hij Jezus' zoonchap als uniek en ongeëvenaard beschouwt. In Lukas 1:35 verkondigt de engel aan de Maagd Maria: "De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom zal het kind dat geboren wordt heilig zijn; Hij zal Zoon van God genoemd worden." Ongeacht wat er gezegd kan worden over de theologische implicaties van de maagdelijke geboorte, moet erkend worden dat Lukas Jezus tenminste presenteert als een menselijk wezen met een bovennatuurlijke oorsprong.

Lukas presenteert Jezus ook als een menselijk wezen met een bovennatuurlijk lot. Hij sluit de "Zoon van God"-inclusio in zijn Evangelie af met de woorden van Jezus' aanklagers tijdens

Zijn proces: "Ze zeiden allen: 'Bent U dan de Zoon van God?' En hij (Jezus) zei tegen hen: 'U zegt dat ik het ben.'" Het woord "ze zeiden" verwijst vervolgens naar Jezus' eerdere verklaring: "Vanaf nu zal de Mensenzoon gezeten zijn aan de rechterhand van de kracht van God" (Lukas 22:69).

Toen Zijn aanklagers Hem vroegen over het zijn van de Zoon van God, begon Jezus' verbazingwekkende claim met de verklaring dat Hij uniek verheven zou worden aan de rechterhand van God, alsof Hij de goddelijke entiteit was die een alomvattende, universele heerschappij uitoefende (zie de daaropvolgende discussie over de uitdrukking "rechterhand van God" in dit hoofdstuk). Met andere woorden, Jezus wordt opnieuw aangeduid als de Zoon van God op een manier die Zijn unieke rol als een mededeelnemer met God benadrukt. Deze karakterisering is volledig onverenigbaar met Dan Browns beschrijving van Jezus als een "louter menselijke profeet." Zowel de Evangelieën van Markus als Lukas, geschreven vóór 70 n.Chr., verkondigen Jezus als de onderscheidende vertegenwoordiger van God, de Zoon van God.

Dit is zeker voldoende om Dan Browns bewering te ondermijnen dat Jezus door Zijn vroege volgelingen werd gezien als niets meer – hoewel niet minder – dan een groot man. Er is echter meer: zoals de Evangelieën van Mattheüs en Johannes aantonen, strekt Jezus' identiteit zich uit voorbij Zijn goddelijke positie als de Zoon van God, aangezien Hij ook wordt waargenomen als een goddelijke hypostase gelijk aan God.

De auteurs van het Evangelie noemden Jezus zelden, zo ooit, expliciet "God." In feite verwijst alleen het Evangelie van Johannes expliciet naar Jezus als "God," en dat doet het slechts een paar keer (Johannes 1:1, 18; 20:28). Jezus wordt slechts een paar keer expliciet "God" genoemd in het hele Nieuwe Testament, maar dit vermindert niet de kracht van deze bevestigingen. Zoals R. T. France, voormalig Principal van Wycliffe Hall aan de Universiteit van Oxford, opmerkt, moeten we hier niet door verrast zijn: "Het expliciete gebruik van de term 'God' om naar Jezus te verwijzen is zeldzaam in het Nieuwe Testament en is geconcentreerd in latere geschriften... Het was een schokkende term, en hoewel de overtuigingen die het bevestigde stevig waren vastgesteld, was het gemakkelijker en misschien wijzer om die overtuigingen in minder directe termen uit te drukken. Wat verrassend is, is niet dat het Nieuwe Testament Jezus zelden beschrijft als God, maar dat het überhaupt gebeurt in een monotheïstische omgeving."

De incarnatie was aanvankelijk schokkend en angstaanjagend voor de Joden, omdat het hun toewijding aan het monotheïsme fundamenteel bedreigde. Christenen met een Joodse achtergrond zoals Paulus of Johannes moesten worstelen met de mogelijkheid van het verzoenen van deze twee doctrines. Bovendien vertegenwoordigde dit geloof zeker een struikelblok in de missie van de Kerk aan de Joden. Daarom moet de Joodse leiderschap van de opkomende Kerk diepe overtuigingen hebben gehad over de incarnatie; anders zouden ze het hebben verlaten.

In het licht van deze observaties gemaakt door zowel France als Shutter, zouden we een groter aantal indirecte portretten van Jezus als goddelijk moeten verwachten dan directe uitdrukkingen die hetzelfde doel dienen. De indirecte aanpak was niet alleen een strategische kwestie, maar, zoals duidelijk zal worden, ook het enige haalbare pad.

Essentiële Beeldspraak: Twee Krachtige Scènes uit het Evangelie

Jezus' wonderen waren geen doelen op zich; ze wezen op iets voorbij macht of autoriteit, ze wezen op de persoon, en onthulden de bovennatuurlijke identiteit van degene die Gods autoriteit uitoefende. Daarom kunnen deze wonderen worden beschouwd als "audiovisuele theologische hulpmiddelen" die spirituele waarheden over de persoon die ze uitvoert verduidelijken. Soms konden ooggetuigen van deze wonderen deze waarheden niet onderscheiden; andere keren wel. Deze audiovisuele hulpmiddelen waren duidelijk zichtbaar in Markus 2:1-12, waar de scène plaatsvond in Kapernaüm, aan de noordelijke oever van het Meer van Galilea, met Jezus die de verzamelde menigte in een huis onderwees.

Het verhaal beschrijft hoe een verlamde man door zijn vrienden door het dak van het huis werd neergelaten omdat de menigte te dicht was en de ingang blokkeerde. De vrienden van de verlamde man waren gretig voor de genezing van hun vriend, dus bedachten ze hun eigen manier om bij Jezus te komen. Bewogen door hun vertoon van geloof, deed Jezus iets verbazingwekkends. Tot verbazing van de menigte genas hij de verlamde man, maar nog opmerkelijker was zijn verklaring aan de man: "Kind, uw zonden zijn vergeven" (Markus 2:5). Sommige religieuze leiders in de menigte herkenden onmiddellijk het theologische probleem in Jezus' uitspraak, denkend bij zichzelf: "Waarom spreekt deze man zo? Hij lastert! Wie kan zonden vergeven dan God alleen?" (Markus 2:7).

Zij hadden gelijk in één aspect: alleen God kan zonden vergeven. Echter, Jezus lasterde niet; in plaats daarvan schreef hij zichzelf impliciet goddelijke autoriteit en gelijkwaardigheid aan God toe. Jezus zelf verduidelijkte dat de genezing van de verlamde man wees op een grotere waarheid toen hij zijn tegenstanders uitdaagde: "Wat is gemakkelijker, tegen de verlamde te zeggen: 'Uw zonden zijn vergeven,' of te zeggen: 'Sta op, neem uw bed op en loop'? Maar opdat u weet dat de Mensenzoon macht heeft op aarde om zonden te vergeven..." (Markus 2:9-10). Jezus liet zijn daden spreken terwijl zijn woorden zachtjes en geleidelijk verspreidden. Inderdaad, iedereen die aanwezig was bij de genezen man, zag dat wat Jezus verklaarde, was gebeurd, en de zonden van de verlamde waren vergeven.

Het is opmerkelijk dat deze bewering van Jezus ervoor zorgde dat Zijn vijanden Hem bespotten, omdat zij de wonderdaad zelf niet probeerden te verklaren. Zo hebben we een sterk historisch getuigenis van een wonder, dat op zijn beurt een sterk theologisch getuigenis levert van Jezus' goddelijke identiteit. Er is ook een andere sterke bevestiging van Jezus' persoonlijke geloof in zijn goddelijkheid, getoond tijdens zijn proces voor de Joodse raad aan de vooravond van zijn kruisiging (Markus 14:53-64). In hun zoektocht naar een aanklacht tegen Jezus voordat ze Hem voor Pilatus brachten, vroeg de hogepriester Kajafas Hem: "Bent U de Christus, de Zoon van de Gezegende?" (Markus 14:61).

Echter, Jezus' antwoord schokte de hogepriester en degenen met hem: Jezus zei: "Ik ben. En u zult de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Kracht en komen met de wolken des hemels" (Markus 14:62-64). Op het eerste gezicht leek de reactie van Kajafas en de raad extreem, aangezien er geen godslastering was in de bewering dat Jezus de Messias was. Maar zoals we zullen zien, claimde Jezus veel meer dan dat. Jezus claimde meer te zijn dan alleen de koning der Joden toen hij zichzelf identificeerde als de "Mensenzoon" (Markus 14:62).

Veel mensen gaan er ten onrechte van uit dat de titel "Mensenzoon" eenvoudigweg verwijst naar Jezus' menselijkheid. Maar Jezus' ondervragers, die diep vertrouwd waren met de Hebreeuwse Schriften, hadden niet in gedachten dat deze titel verwees naar Jezus' aardse

kenmerken; in plaats daarvan dachten ze aan de hemelse visie in het Boek Daniël 7:13-14: "Ik zag in de nachtvisioenen, en zie, met de wolken des hemels kwam iemand als een mensenzoon, en hij kwam tot de Oude van Dagen en werd voor Hem gebracht. En Hem werd heerschappij, eer en een koninkrijk gegeven, opdat alle volken, natiën en talen Hem zouden dienen; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet zal vergaan, en Zijn koninkrijk is er een dat niet zal worden vernietigd."

Het is duidelijk dat menselijke zwakheid verre van Daniëls geest was, die de Mensenzoon voorstelde als verheven en transcendent, en in zijn menselijke vorm had hij alle autoriteit en macht in een eeuwig koninkrijk. Daniëls visioen onthulde ook dat de Mensenzoon meer was dan alleen menselijk. In andere Oudtestamentische geschriften werd de beeldspraak van het berijden van de wolken uitsluitend gebruikt voor goddelijke wezens (Exodus 14:20; 34:5; Numeri 10:34; Psalm 104:3; Jesaja 19:1). Daniël gebruikte deze beeldspraak, en Jezus paste het toe op zichzelf.

Jezus deed ook een nog verbazingwekkendere claim toen hij zei dat hij - de goddelijke menselijke persoon met al zijn autoriteit en macht - gezien zou worden "zittend aan de rechterhand van de kracht van God" (Markus 14:62). Deze beeldspraak was niet onbekend voor de Joodse raad, die intiem bekend waren met de Psalmen: "De Heer zei tegen mijn Heer: 'Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden maak tot een voetbank voor uw voeten'" (Psalm 110:1).

Jezus' toepassing van deze tekst op zichzelf was een kwestie van verbazing, aangezien slechts enkele prominente figuren in het jodendom in Gods aanwezigheid waren getreden, en nog minder hadden daarin gezeten. Maar tot op dat moment had niemand in de Joodse geschriften ooit het voorrecht gekregen om aan de rechterhand van God te zitten, maar Jezus stond persoonlijk op zijn recht om dit te doen.

De priesters in de Joodse raad voor wie Jezus deze radicale claim maakte, konden volgens de Wet zelfs de Heilige Plaats in de Tempel niet betreden. Wat betreft het Heilige der Heiligen – de plaats van Gods aanwezigheid op aarde – deze kon alleen betreden worden op een specifieke dag, op een specifieke manier, en door een specifieke persoon. Op de Grote Verzoendag mocht alleen de hogepriester het Heilige der Heiligen betreden om het bloed van een stier voor zijn eigen reiniging en het bloed van een bok als verzoening voor de zonden van het volk te presenteren. Dit werd voorafgegaan door een verandering van kleding en het wassen van zijn lichaam met water (Leviticus 16). Met andere woorden, toegang tot Gods aanwezigheid in de Tempel werd voorzichtig benaderd, en elke mislukking of nalatigheid in het naleven van deze voorzichtigheid resulteerde in de dood.

Met zulke grenzen en barrières om het aardse Heilige der Heiligen binnen te gaan, kan men zich de gedachten van de priesters voorstellen toen Jezus zijn recht claimde om de hemelse aanwezigheid van God binnen te gaan. En we kunnen beginnen te begrijpen wat ze dachten toen Jezus zei dat hij het hemelse Heilige der Heiligen zou betreden en daar zou zitten, mogelijk zelfs het bezit van die plaats aan zichzelf toeschrijvend!

Jezus' reactie was boven het vermogen van de religieuze leiders om te accepteren. Hij claimde de autoriteit van God uit te oefenen, wat impliceert dat hij degene was die de Joodse raad zou oordelen - niet andersom. Hij pleegde ook godslastering door de uniciteit van Gods aanwezigheid te bedreigen. Jezus sprak stoutmoedig over het direct binnengaan van het hemelse Heilige der Heiligen en daar te zitten, waardoor hij zelfs een hogere en meer

verheven positie innam dan de engelen, want "de plaats van Gods troon aan de rechterhand van de Vader is de hoogste plaats in de hemelen."

Jezus' woorden verbaasden de Joodse raad, en hun reactie suggereert sterk dat ze Jezus begrepen als iemand die goddelijkheid claimde. Ongetwijfeld was dit de manier waarop Markus Jezus begreep, en het was dezelfde manier waarop Jezus zichzelf begreep. Daarom staan we op veilige grond als we het eens zijn met Richard Bauckham dat "de vroegste christologische verklaring voor de persoon van Christus inderdaad de hoogste verklaring was."

Heeft Athanasius van Alexandrië de boeken van het Nieuwe Testament geïdentificeerd in het jaar 367 n.Chr.

Laten we het herhalen!

"U kent mijn bevelen, open de deuren van de kerken onvoorwaardelijk voor iedereen die wil binnenkomen, en als ik hoor dat u iemand uit het gezelschap van de kerk heeft geweerd of hen de toegang heeft verboden, zal ik onmiddellijk troepen sturen om u af te zetten en u in ballingschap te sturen." Deze uitspraak werd geschreven door keizer Constantijn de Grote in 328 n.Chr. aan Athanasius, de Bisschop van Alexandrië, die onverschillig leek voor de groeiende inspanningen van de Constantijnse Kerk en erop stond iedereen uit te sluiten die de Raad van Nicea verwierp. Als gevolg hiervan werd Athanasius in 335 afgezet en verbannen naar Treves (vandaag gelegen in het westen van Duitsland aan de grens met Luxemburg), maar hij keerde twee jaar later terug naar Alexandrië na de dood van Constantijn. Echter, hij werd opnieuw afgezet in 339 en zocht toevlucht in Rome bij Paus Julius I, een van zijn ondersteuners. Hij keerde voor een tweede keer terug in 346, maar werd nog drie keer verbannen om verschillende redenen, voordat hij zijn bisschopsambt in 366 voortzette tot zijn dood in 373 op 78-jarige leeftijd.

Athanasius verdedigde het orthodoxe geloof in de meeste van zijn geschriften tegen de Ariaanse beweging (schreef drie artikelen tegen de Arianen in 335), en hij verdedigde ook bekwaam het geloof tegen tegenstanders van heidenen en Joden (in de artikelen "Tegen de Heidenen" en "Incarnatie van het Woord" in 318). Hij schreef ook een biografie van Sint Antonius in 357 n.Chr., die een tijdloze referentie werd in de geschiedenis van gedocumenteerde kerkgeschriften. Het boek bevatte informatie over het monachisme en verspreidde zijn reputatie in de vroege tijden.

De beroemde Festal Letter

Dit was misschien een van de invloedrijkste geschriften van Athanasius. Na de viering van Epifanie waren de bisschoppen van de Zetel van Alexandrië gewend om brieven te schrijven om de data van vasten en Pasen vast te stellen, en dus om alle andere feesten te bepalen die door de Kerk in hetzelfde jaar werden gevierd. In deze brieven bespraken de bisschoppen van Alexandrië ook andere kwesties van algemeen belang. Athanasius schreef vijfenveertig Festivalbrieven, waarvan er dertien volledig bewaard zijn gebleven in de Syrische vertaling. Geleerden hebben wat resteert van de Griekse, Syrische en Koptische versies van de

negenendertigste brief gereconstrueerd, die een lijst bevat van de boeken van het Oude en Nieuwe Testament die Athanasius als canoniek beschreef. In Athanasius' brief komt de lijst van boeken van het Nieuwe Testament overeen met de zevenentwintig boeken die als canoniek worden erkend, dus de negenendertigste Festal Letter van Athanasius wordt beschouwd als de eerste gezaghebbende verklaring over de canoniek van het Nieuwe Testament.

Athanasius schreef deze lijst om het geschil over bepaalde teksten zoals de Herder van Hermas of de Brief van Barnabas, die lange tijd als gelijkwaardig in autoriteit aan de apostolische brieven waren beschouwd, te beslechten. Hij wilde ook degenen het zwijgen opleggen die de authenticiteit van de brieven van St. Petrus of het Boek van Openbaring in twijfel trokken. Over deze zevenentwintig boeken zegt Athanasius: "Dit zijn de fonteinen. Wie dorst heeft, mag genieten van de woorden erin, omdat ze de leer van de vroomheid verkondigen. Niemand mag eraan toevoegen of ervan wegnemen."

De Canonieke Schriften onder debat

Het beroemde Vaticaanse manuscript, bewaard in de Vaticaanse bibliotheek, ondersteunt de positie van Athanasius. Dit Griekse manuscript bevat zowel het Oude als het Nieuwe Testament en omvat dezelfde boeken die worden genoemd in Athanasius' Brief voor het Feest (Brief 39), gerangschikt in dezelfde volgorde: de Evangelieën, de Handelingen van de Apostelen, de Katholieke Brieven (de Brief van Jakobus, 1 en 2 Petrus, 1, 2 en 3 Johannes, en Judas), gevolgd door de Brieven van Sint Paulus (inclusief 1 en 2 Tessalonicenzen, de Brief aan de Hebreëen, 1 en 2 Korintiërs, Galaten, Romeinen, Efeziërs, Filippenzen, Kolossenzen en Filemon), en ten slotte het Boek van Openbaring.

Het is waarschijnlijk dat enkele van de Alexandrijnse kopiïsten het Vaticaanse manuscript in Rome schreven voor keizer Constans in 340 tijdens Athanasius' zevenjarige ballingschap in de stad. Daarom dateert het vóór de Festal Letter. Hoewel Athanasius waarschijnlijk in die periode aanwezig was, is het belangrijk op te merken dat het proces van het verifiëren van de canoniek van de schrift niet een beslissing was die werd genomen door een enkele bisschop die op de Alexandrijnse troon zat. Het was eerder een langdurig proces van onderzoek en nauwkeurige bestudering, dat werd gedocumenteerd in het Griekse manuscript van de Bijbel en in Athanasius' Festal Letter, geschreven zevenentwintig jaar later.

Aan de andere kant genoot Athanasius zelfs in Alexandrië zelf niet van ongeëvenaarde steun. Vijfentwintig jaar na het schrijven van Brief 39 accepteerde de Alexandrijnse geleerde Didymus de Blinde de canoniek van 2 en 3 Johannes niet, maar ondersteunde de canoniek van 2 Petrus, waaruit hij zelfs citeerde. Deze twee Johannese brieven waren een bron van controverse voor sommigen, net als de Herder van Hermas en de Eerste Brief van Clemens, die Didymus als even gezaghebbend beschouwde als de canonieke Schriften. In feite waren er talrijke voorbeelden van meningsverschillen in het hele rijk, zowel in de oostelijke als westelijke regio's, maar deze meningsverschillen hebben de geaccepteerde traditie niet permanent veranderd.

Dus hoe konden Athanasius en anderen niet in staat zijn om "canonieke Schriften" te bepalen die iedereen accepteert? Gnostische leerstellingen en enkele ongezonde theologische geschriften, zoals het Evangelie van Thomas, kunnen zijn binnengedrongen, wat leidde tot

een verwarring van de historische boodschap van Christus met wat nu de New Age-beweging wordt genoemd. Alternatief kunnen latere belangengroepen sommige ongeschikte geschriften voor hun eigen doeleinden hebben uitgesloten, zoals het Boek van Openbaring of de Tweede Brief van Petrus (die sommige Syrische kerken probeerden uit te sluiten).

Het is ook vermeldenswaard dat Martin Luther later de Brief van Jakobus wilde uitsluiten, aangezien hij deze in tegenspraak beschouwde met wat in de brieven van de apostel Paulus werd vermeld. Waarom niet ook "Brief uit de gevangenis van Birmingham" door Martin Luther King Jr., geschreven in 1964, toevoegen, zoals voorgesteld door sommige hedendaagse schrijvers, of waarom niet brieven uitsluiten die velen tegenwoordig als niet-canoniek beschouwen?

Het idee van de "voltooiing van de schrift" dat in alle christelijke kerken heerst, vormt een algemene consensus die de infiltratie van dergelijke vreemde ideeën voorkomt, en het proces van het bepalen van de canoniek van de schrift gaat terug tot Athanasius in 367, wat een belangrijke datum blijft in de uitgebreide geschiedenis van de kerk.

Hebben de christenen Jezus niet tot een God gemaakt in Nicea?

[Geloof in de goddelijkheid van Christus vóór het Concilie van Nicea.](#)

Inleiding

Veel mensen beweren dat het geloof in de goddelijkheid van Jezus Christus zijn oorsprong vond in het Concilie van Nicea, gehouden in 325 n.Chr. Dit idee werd gepromoot door de bestseller en populaire roman *The Da Vinci Code*, volgens de *New York Times*. Dergelijke beweringen negeren de duidelijkere passages van het Nieuwe Testament en het begrip van de vroege christenen over de realiteit van Christus' goddelijkheid gedurende de tweede eeuw. Bijvoorbeeld, de geschriften van Sint Ignatius, Justinus de Martelaar, Melito, Athenagoras en Ireneüs spreken allemaal van Christus als God en bevatten een schat aan informatie vanuit het jodendom over de goddelijkheid van Jezus Christus.

Christus is de geïncarneerde God die uit de dood is opgestaan. Hoewel ze de aard van Christus niet precies uitlegden zoals latere theologen dat deden, geven hun geschriften aan dat het geloof in Christus' goddelijkheid niet zijn oorsprong vond in het Concilie van Nicea. De Kerk vestigde later de subtiele onderscheidingen in interpretatie en terminologie met betrekking tot Christus' goddelijkheid, maar het geloof in Christus' goddelijkheid en de aanbedding van Christus als God vloeiden van generatie op generatie gedurende de eerste vier eeuwen.

Onbedoeld, als gevolg van de verspreiding van *The Da Vinci Code*, geloofden lezers onbedoeld de beweringen van de roman over de geboorte van Christus' goddelijkheid op het Concilie van Nicea en beschouwden deze informatie als historisch feit. De roman presenteert een gesprek tussen Sir Leigh Teabing, beschouwd als een historicus binnen het verhaal, en andere personages die de gebeurtenissen op het Concilie van Nicea bespreken: "Tot dat moment beschouwden Jezus' volgelingen hem als een sterfelijke profeet... een grote en

machtige man, maar desondanks een mens, sterfelijk." Sophie vroeg, "Niet de Zoon van God?" Teabing antwoordde, "Inderdaad. Het idee dat Jezus 'de Zoon van God' was, werd officieel voorgesteld en gestemd op het Concilie van Nicea." "Wacht. U zegt dat Jezus' goddelijkheid het resultaat was van een stemming?" Teabing voegde toe, "Met een kleine marge tussen de twee kanten." Teabing legt uit hoe Constantijn de Evangeliën die van Jezus in puur menselijke termen spraken verbood en alleen de Evangeliën toestond die wezen op zijn goddelijkheid (1).

Deze bewering wordt ook gemaakt door talrijke niet-christelijke sekten en religies. Ze willen Christus' goddelijkheid ontkennen door te beweren dat de Bijbel Christus' goddelijkheid niet vermeldde en dat het Concilie van Nicea verantwoordelijk was voor deze bewering (2). Sommigen beweren dat het heidendom het christendom binnenkwam op het Concilie van Nicea (3), en er zijn boeken gepubliceerd over dit onderwerp (4).

Ondanks de prevalentie van deze bewering, wijzen de geschriften van het Nieuwe Testament op Christus' goddelijkheid. Murray J. Harris heeft een inleiding geschreven tot dit belangrijke onderwerp en het gebruik van de term "God" voor Jezus in meerdere verzen zoals Johannes 1:1, Johannes 1:18, Johannes 20:28, Romeinen 9:5, Titus 2:13, Hebreëën 1:8 en 2 Petrus 1:1 (5).

Deze geschriften bevestigen Christus' goddelijkheid en lopen ononderbroken door tot in de tweede eeuw via de geschriften van Ignatius, Justinus de Martelaar, Melito, Athenagoras en vele anderen die verwezen naar de goddelijkheid van Jezus Christus, zoals Ireneüs, bisschop van Lyon, op een vroege datum.

Ten eerste, het getuigenis van Sint Ignatius van Antiochië: Ignatius schreef zeven brieven en werd gemarteld in Rome tussen 110 en 117 n.Chr. Ignatius viel Docetisme aan, dat beweerde dat Jezus' lichaam geen echt lichaam was (6). Hij bevestigde ook de realiteit van de goddelijkheid van de Zoon en verwees naar Christus' goddelijkheid op meer dan twaalf plaatsen (7).

Sint Paulus' brieven bevatten het grootste aantal verwijzingen. Ignatius zegt dat het lijden van de Efezische kerk kwam door de wil van de Vader en Jezus Christus, onze God (8). In hoofdstuk zeven stelt Ignatius duidelijk dat Jezus Christus onze Heer God is, geopenbaard in het vlees, zoals vermeld in zijn brief aan de Efeziërs 7.2. Ignatius gebruikt woorden als "onze Heer en onze God, Jezus Christus, de levende Zoon van God" en verwijst naar andere zinnen zoals "onze God, Jezus Christus" in overeenstemming met de benoeming van de Heer, verwekt in de schoot van de Maagd, uit het zaad van David in Efeziërs 18.2, en "God Zelf kwam in de vorm van een mens voor de vernieuwing van het eeuwige leven" in Efeziërs 19.3. Andere passages, zoals Efeziërs 15.3, bespreken de goddelijkheid van Jezus Christus.

Ignatius sprak ook over Paulus' brief aan de Romeinen, waarbij hij Jezus Christus als onze God noemde. Ignatius spreekt over de overvloed aan onberispelijk geluk in Jezus Christus, onze God (9) en bevestigt dat Christus, onze God, nu bij de Vader is, wat Zijn glorie verder onthult in Romeinen 3.3; 6.3.

Ignatius sprak ook over de kerk van Smyrna, waarbij hij verwees naar Christus, onze God, in Smyrneërs 1.1; 10.1. Hij zei dat hij Tertullianus aanspoorde om intiem te zijn met Christus, onze God, in Trallians 7, en Ignatius had ook contact met Polycarpus: "Moge u eeuwig geluk hebben in onze God, Jezus Christus" in Polycarpus 8.

Justinus de Martelaar

Justinus de Martelaar beschreef de Zoon duidelijk als God in zijn dialoog met Trypho de Jood, een gesprek dat plaatsvond tussen 150 en 160 n.Chr. In de dialoog verwijst Justinus naar Jezus Christus als Heer en God (129), en de Zoon komt overeen met God in macht en aanbidding: "U kunt God aanbidden zoals Jezus doet" (11).

In zijn Dialoog⁷¹ bevestigt Justinus dat de gekruisigde God en mens is, d.w.z., de geïncarneerde God, waarbij hij stelt dat we Christus moeten erkennen als de God die van boven naar ons toe kwam en de mens die onder de mensen leeft (64).

Later in zijn gesprek met Trypho zei Justinus: "Als u hebt begrepen wat door de profeten is geschreven, dan kunt u niet zeggen dat Hij geen God is, want Hij is de enige eeuwige, onbeschrijfelijke Zoon van God" (126).

Jezus Christus is de Heer, God en Zoon van God, want het profetische woord noemt Hem God (128;60), en Trypho gaf gemakkelijk toe aan Justinus' gedachte, waarbij hij stelde dat er geen probleem is met de Messias die God is (48;64;87;128).

Justinus de Martelaar sprak over de Zoon als de "Engel van de Heer", die aan Abraham verscheen in Genesis 18. Deze engel in de tekst is God (Dialoog^{56;58;126}).

Volgens het verslag van Justinus is degene die sprak vanuit de brandende struik als de Engel van de Heer en zei: "Ik ben de God van Abraham, Isaak, en de God van uw vaders," de Zoon (Apologie 59;63;75).

Hij verklaart verder dat de Vader een Zoon heeft, en deze Zoon is God (Apologie⁶³¹).

In Dialoog⁶¹ noemt Justinus dat God vóór de schepping van alle schepselen een rationele kracht uit Zichzelf gaf. Deze kracht werd door verschillende namen genoemd, zoals de glorie van de Heer, de Zoon, Wijsheid, de Engel van God, de Heer en de Meester (12).

Justinus gebruikte vaak de term Logos om naar de Zoon te verwijzen (13).

Historicus J.N.D. Kelly ziet in Justinus' concept van de Logos het idee van pre-schepping geboorte of de eeuwige geest in uitspraak (16). In Dialoog¹²⁵ is Christus God en de bemiddelaar tussen God en de schepping.

Melito, Bisschop van Sardis

We hebben één beschikbare preek over het Feest van het Pascha van Bisschop Melito van Sardis, daterend uit ongeveer 170 n.Chr. Melito verklaarde dat Jezus Christus zowel mens als God is: "Dit is Jezus Christus, aan wie de glorie is voor eeuwig en altijd. Amen" (Pascha⁸⁻¹⁰) (1).

Hij verklaarde dat God Almachtig een woning maakte door Jezus Christus (Pascha45) en dat de Vader het universum schiep door de Zoon (Pascha104-5).

Hij verwees naar Christus als: God, Woord, Vader, Zoon, Eerstgeborene van God, Heer, Koning van Israël, en onze Koning. Interessant is het gebruik van de titel "Vader" in verwijzing naar Christus, wat ongebruikelijk is. Het verschijnt in een belangrijke passage die de verschillende rollen van Christus uitlegt: "Want Hij werd geboren als een Zoon en geleid als een Lam; geofferd als een Schaap en begraven als een Mens; Hij stond op uit de dood als God, zijnde van nature zowel Mens als God. Hij is alles: Hij is de Wet omdat Hij oordeelt, het Woord omdat Hij onderwijst, de Genade omdat Hij redt, de Vader omdat Hij verwekt, de Zoon omdat Hij verwekt is, het offerlam omdat Hij leed, de Mens omdat Hij begraven werd, de God omdat Hij opstond. Dit is Jezus Christus, aan wie alle glorie is voor eeuwig en altijd" (Bonner 8-10).

Melito verklaart de eeuwige pre-existentie van Christus in de vorm van hymne-achtige lofprijzingen, zoals in de volgende passage: "Dit is de Eerstgeborene van God, die geboren werd voor de morgenster, die het licht deed schijnen, die de dag helder maakte, die het licht deed verschijnen, die de dag liet schijnen, die de duisternis scheidde, die de eerste tekenen van de schepping vestigde, die de aarde op zijn plaats hing, die de diepten van de wateren droogde, die het baldakijn van de hemel uitspreidde en de wereld ordende".

Hoewel er meer informatie is, volstaat dit als een inleiding tot Melito's visie op Christus.

Athenagoras

Athenagoras verwees naar de Zoon als God en deed dit als onderdeel van zijn begrip van de Drie-eenheid in de tweede eeuw, hoewel de term nog niet was vastgesteld. Volgens Athenagoras geloofde hij in de goddelijkheid van de Zoon en de Vader en hun onderscheid (Ambassade10).

Met betrekking tot het onderscheid tussen de Geest, de Zoon en de Vader (Ambassade2), merkte hij op dat het christelijke geloof in één ongeschapen, eeuwige en onzichtbare God wordt gekenmerkt door de Zoon die in de Vader is en de Vader die in de Zoon is, verenigd in kracht door de Heilige Geest (Ambassade10).

In het tiende hoofdstuk van zijn verdediging stelde hij: "Maar als u met uw superieure intellect de betekenis van 'de Zoon' wilt onderzoeken, zal ik kort zeggen dat Hij de nakomeling van de Vader is, niet als iemand die in het bestaan is gebracht, want vanaf het begin was Hij God, die de eeuwige Geest is, die de Logos in Zichzelf heeft, eeuwig vervuld met de Logos."

"Het is voldoende aangetoond dat wij geen atheïsten zijn, aangezien wij één God aanbidden. Wie zou dan verbaasd moeten zijn als zij horen dat mensen spreken over God de Vader, God de Zoon en de Heilige Geest, waarbij zij hun eenheid in kracht en hun onderscheid in orde verklaren, en toch atheïsten worden genoemd?"

In deze passage benadrukt Athenagoras de eenheid van de Vader, Zoon en Heilige Geest in kracht, terwijl hij ook hun afzonderlijke rollen binnen het concept van de Drie-eenheid benadrukt.

Wat gebeurde er eigenlijk in Nicea?

Concilie van Nicea I- Zittingen, Besluiten, Theologie van Christus

Het Concilie van Nicea – het eerste oecumenische concilie – werd bijeengeroepen vanwege de Ariaanse ketterij, zoals Paus Alexander schreef aan Koning Constantijn de Grote, met het verzoek om een concilie om de ketterij op te lossen. Koning Osius van Cordoba vroeg hier ook om.

Constantijn stemde ermee in een oecumenisch concilie samen te roepen en stuurde een decreet naar alle bisschoppen in het koninkrijk, waarin hij hen opriep naar de stad Nicea in de provincie Bithynia. Driehonderdachttien bisschoppen uit de christelijke wereld woonden het bij, inclusief Paus Alexander, de enige paus op dat moment, die de aanklager tegen Arius was. De paus werd vergezeld door een diaken genaamd Athanasius, de hoofddiaken en de persoonlijke secretaris van de paus, die niet ouder was dan 25 jaar en een engelachtig gezicht had, zoals beschreven door St. Gregorius van Nazianzen. Ook aanwezig waren bisschop Pothamon van Heraclea, Sint Paphnutius van Thebe, 210 bisschoppen die het Oosten vertegenwoordigden, en acht bisschoppen die het Westen vertegenwoordigden.

Arius en zijn volgelingen woonden ook bij, waaronder Eusebius van Nicomedia, Theognis van Nicea, en Maris van Chalcedon, samen met tien filosofen. Het Concilie van Nicea vond plaats in 325 n.Chr. De koning hield een toespraak in het Latijn, gevolgd door discussies van 20 mei tot 14 juni, waarbij de koning aanwezig was en op 19 juni de Geloofsbelijdenis van Nicea vaststelde. Het Concilie van Nicea sloot zijn werkzaamheden af op 25 augustus.

Onder de meest prominente figuren op het Concilie van Nicea was Athanasius, de diaken van Paus Alexander, die de goddelijkheid van Christus verdedigde tegen de Ariaanse ketterij. Hij toonde zijn vaardigheid in het weerleggen van de Arianen. Toen de Arianen geen geldig argument tegen Athanasius konden vinden, maakten zij bezwaar tegen zijn aanwezigheid als diaken onder hen. De koning luisterde echter niet naar hen en stond op zijn aanwezigheid vanwege zijn kennis en wijsheid in het reageren op Arius.

De Eerste Zitting Deze zitting werd gekenmerkt door uitgebreide discussies en woede, aangezien de koning vrijheid van meningsuiting had verleend aan alle deelnemers. De eerste zitting werd afgesloten zonder een oplossing.

De volgende dag werden de discussies hervat, en Arius stond op om zijn ketterij uit te leggen, waarbij hij verklaarde:

"De Zoon is niet co-eeuwig met de Vader, noch van dezelfde essentie; de Vader bestond aanvankelijk alleen en bracht de Zoon voort uit het niets door Zijn wil. De Vader is onzichtbaar en onbegrijpelijk, zelfs voor de Zoon, want iemand die een begin heeft, kan het eeuwige niet kennen.

De Zoon is God vanwege het verkrijgen van een afgeleide goddelijkheid." Er ontstond een luid tumult, en sommige deelnemers bedekten hun oren om deze godslastering niet te horen.

Arius citeerde enkele verzen uit de Heilige Schrift om zijn ketterij te ondersteunen. Athanasius confronteerde hem met sterke weerleggingen, waarbij iedereen onder de indruk was van zijn krachtige reacties en de sterke Bijbelse verzen waarop hij zich baseerde. Een verslag van deze reacties is te vinden in de Koptische Patriarchale Bibliotheek. Athanasius stelde de toevoeging van de term "homoousion" (van dezelfde essentie) voor.

Het verschil tussen de twee posities lag in één enkele Griekse en Koptische letter, iota (i), maar die enkele letter duidde op een duidelijke ketterij, wat wijst op gelijkenis in plaats van gelijkheid of eenheid met God. "Van dezelfde essentie."

De meerderheid steunde het voorstel van Athanasius, met ongeveer zeventien stemmen ertegen. Het Concilie van Nicea stelde de Geloofsbelijdenis van Nicea vast, beginnend met "In waarheid geloven wij in één God..." en eindigend met "Zijn koninkrijk zal geen einde hebben." Het Concilie van Nicea verklaarde Arius en zijn volgelingen ketteren, en na deze beslissing beval de koning Arius' ballingschap, de verbranding van zijn boeken, en de executie van iedereen die ze verborg.

Ketterij van Sabellius Het Concilie van Nicea veroordeelde ook Sabellius en zijn ketterij, die beweerde dat "de Vader, de Zoon en de Heilige Geest één hypostase zijn" in plaats van drie onderscheiden hypostasen.

Het Concilie van Nicea behandelde ook verschillende andere aan de kerk gerelateerde zaken, waaronder: 1- Het bepalen van de datum van Pasen, die werd vastgesteld als de zondag volgend op de volle maan die samenvalt met het Joodse Pascha, om te voorkomen dat er vóór of met de Joden gevierd wordt. 2- De overweging van het schisma veroorzaakt door bisschop Meletius, die bisschoppen en priesters wijdde zonder toestemming van zijn meerdere. Het Concilie van Nicea oordeelde dat hij in zijn geboortestad moest blijven en geen enkele kerkelijke functie mocht uitoefenen. 3- De overweging van de doop van ketteren, waarbij het Concilie besloot de doop niet te herhalen voor degenen die in ketterij waren geweest en later terugkeerden naar het geloof. 4- De kwestie van het huwelijk van geestelijken, die sterk werd verdedigd door Sint Paphnutius, bisschop van Thebe. Het Concilie van Nicea oordeelde dat gehuwde geestelijken na de dood van hun echtgenoot niet opnieuw mochten trouwen.

Na deze beraadslagingen stelde het Concilie van Nicea twintig canons vast die tot op de dag van vandaag van kracht blijven.

In conclusie,

Naarmate het secularisme toeneemt in onze cultuur, zullen velen blijven twijfelen aan de geloofwaardigheid van de Bijbel en, in het bijzonder, de rol van het christendom in het vormen van de canon. Hoewel de geschiedenis van de Bijbelse canon enigszins verward is, is er geen bewijs dat deze werd vastgesteld door enkele christelijke bisschoppen en kerken die in 325 in Nicea bijeenkwamen.

Christenen moeten intellectueel voorbereid zijn om standvastig te blijven in dit tijdperk en vol vertrouwen verklaren dat de canon van de Bijbel het werk van God is, waarbij de kerk het slechts in de loop van de tijd erkende. De woorden van James Innell Packer illustreren dit

treffend: "De kerk heeft ons de canon van de Bijbel niet meer gegeven dan Sir Isaac Newton ons de zwaartekracht heeft gegeven."

Referenties:

1. Dan Brown, "The Da Vinci Code" (New York: Doubleday, 2003), 233–34. Zie ook Richard E. Rubenstein's misleidend getitelde "When Jesus Became God: The Epic Fight over Christ's Divinity in the Last Days of Rome" (New York: Harcourt Brace, 1999).
2. Anthony Buzzard, "Who Is Jesus? Do the Creeds Tell Us the Truth about Him?" Restoration Fellowship, [website link](#).
3. Victor Paul Wierwille, "Jesus Christ Is Not God" (New Knoxville, OH: American Christian Press, 1975), 1–20.
4. The Christadelphian Magazine and Publishing Association Ltd., "Jesus: God the Son or Son of God?" Christadelphia World Wide, [website link](#).
5. Murray J. Harris, "Jesus As God: The New Testament Use of Theos in Reference to Jesus" (Grand Rapids: Baker Books, 1993), 271–73. Zie ook Robert L. Reymond's "Jesus, Divine Messiah: The New Testament Witness" (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1990).
6. Vroege sekten die de ware menselijkheid van Christus ontkenden en leerden dat Zijn lichamelijke (fysieke) lichaam slechts een "schijn" of vermomming was.
7. Zie Edmund J. Fortman, "The Triune God: A Historical Study of the Doctrine of the Trinity" (Philadelphia: Westminster, 1972), 39.
8. Efeziërs inscriptie; zie ook Efeziërs 1. Behalve waar anders aangegeven, zijn alle citaten van Griekse werken in dit artikel afkomstig van Alexander Roberts en James Donaldson, eds., "The Ante-Nicene Fathers", vol.1, "The Apostolic Fathers with Justin Martyr and Irenaeus", rev. ed. (1867; repr., Grand Rapids: Eerdmans, 2001).
9. Romeinen inscriptie
10. "Jesus as God in the Second Century" door Paul Hartog
11. Dialoog met Trypho 56; 63; 68; 76; 126; 1Apology 6.1–2; 13.3. Justinus merkt op dat Hebreëen 1:8 theos toepast op de Zoon.
12. Cf. Dialoog met Trypho 34.2; 59.1; 126.1.
13. Cf. Johannes 1:1–3, 14–17.
14. Vertalingen van Melito's werken komen van Stuart G. Hall, ed., "Melito of Sardis: On Pascha and Fragments" (Oxford: Oxford University Press, 1979).
15. Adoptionisme is het standpunt dat Jezus Christus slechts een mens was die als de Zoon van God werd aangenomen, hetzij bij Zijn doop of na Zijn opstanding.
16. Sommigen geven er misschien de voorkeur aan om preciezer te zijn en te zeggen dat het de "God-mens" (Gr. theanthropos) was die werd vermoord, in staat om te sterven in Zijn menselijkheid en niet in Zijn goddelijkheid.
17. Dit is het standpunt dat permanente onderscheidingen binnen de Godheid ontkent, gelovend dat God zichzelf afwisselend heeft geopenbaard door de tijdelijke modi van Vader, Zoon en Geest.
18. Campbell Bonner, "The Homily on the Passion by Melito Bishop of Sardis and Some Fragments of the Apocryphal Ezekiel" (London: Christophers, 1940), 27–28. Zie ook Hall, "Melito of Sardis", xliii.

19. Fragment 15 Hall; nieuw fragment 2.4 Hall. Andere fragmenten van Melito verwijzen ook naar Jezus Christus als "God" (frag. 6, 14), maar Hall betwist hun authenticiteit ("Melito of Sardis", xxviii–xxxix).
20. Hall, "Melito of Sardis", xliii–xliv. Zie ook Stuart G. Hall, "The Christology of Melito", "Studia Patristica" 13 (1963):154–68.
21. Tertullianus was de eerste schrijver die de term Drie-eenheid (Latijn trinitatis) gebruikte, rond 212-13 n.Chr. (Tegen Praxeas 3). Voor hem had Theophilus van Antiochië de term triade (Gr. trias) gebruikt, rond 180 n.Chr. (Aan Autolycus 2.15). Voor voorbeelden van vroege drievoudige formules (buiten het Nieuwe Testament), zie 1Clement 46.6; 58.2; zie ook Ignatius, Efeziërs 9.1; Magnesians 13.1.